

ROBERT GAWŁOWSKI ▶

**Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji
Naukowej „Ustrój terytorialny państwa
a decentralizacja systemu władzy publicznej”,
odbytej w dniu 14 maja 2012 roku w Toruniu**

Globalizacja powodująca dynamiczne przemiany w sferze gospodarczej, społecznej oraz politycznej stawia przed systemem władzy publicznej wiele wyzwań. Jednym z nich, bezpośrednio związanym z jego sprawnym i efektywnym funkcjonowaniem, jest konieczność kształtowania odpowiedniej sieci jednostek terytorialnego podziału państwa. Nowoczesny demokratyczny system władzy publicznej stanowi zdecentralizowany układ organów i instytucji powołanych do sterowania życiem zbiorowym. Mówi o tym art. 15 ust. Konstytucji RP: „Ustrój terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej zapewnia decentralizację władzy publicznej”.

Obchodzona niedawno 15. rocznica przyjęcia ustawy zasadniczej, a wraz z nią istniejących w Polsce podziałów terytorialnych (zasadniczego, specjalnych oraz pomocniczego) stała się asumptem zorganizowania przez Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK, a w szczególności Katedrę Systemu Politycznego RP oraz Centrum Badań Wschodnich we współpracy z Wydawnictwem Adama Marszałka, międzynarodowej konferencji naukowej. Odbyła się ona w dniu 14 maja 2012 roku w Toruniu. Jej inicjatorem i jednocześnie kierownikiem naukowym był prof. A. Lutrzykowski z WPiSM UMK. Celem konferencji była weryfikacja

następującej hipotezy – obowiązujący w Polsce „ustrój terytorialny” z jego licznymi podziałami nie odpowiada w pełni potrzebom i wyzwaniom rozwoju cywilizacyjno-kulturowego kraju i społeczeństwa. Nie stanowi on bowiem, w obecnej postaci, optymalnej konstrukcji przestrzennej i strukturalnej ocenianej pod kątem realizacji powołanego wyżej konstytucyjnego imperatywu.

Konferencja odbywała się w sali senatu UMK w Collegium Maximum. Otwarcia konferencji dokonał Jego Magnificencja Rektor UMK – prof. dr hab. Andrzej Radziwiński. Wstępne przemówienia wygłosili: dziekan Wydziału Politologii i Studiów Międzynarodowych prof. dr hab. Roman Bäcker, kierownik Katedry Systemu Politycznego RP prof. dr hab. Alfred Lutrzykowski, a także prezes Wydawnictwa Adam Marszałek – dr Adam Marszałek. Wystąpienie wprowadzające wygłosił Wicemarszałek Senatu RP Jan Wyrowiński, wspominając prace nad podziałem terytorialnym kraju w latach 1997–1998, w których brał czynny udział, wówczas jako poseł na Sejm RP. Wtedy ujawniły się spory dotyczące utworzenia i terytorialnego kształtu powołanego ostatecznie i funkcjonującego do dziś województwa kujawsko-pomorskiego. Przedmiotem rywalizacji politycznej stała się decyzja dotycząca ustalenia stolicy regionu, co ostatecznie doprowadziło zlokalizowania siedziby wojewody w Bydgoszczy a władz samorządowych w Toruniu.

Pierwszą część konferencji poprowadził prof. UMK, dr hab. Michał Strzelecki – prodziekan WPiSM. Referat otwierający obrady wygłosił prof. Alfred Lutrzykowski, który skupił się na konstytucyjnym imperatywie decentralizacji systemu władzy publicznej, jako punktem wyjścia oceny funkcjonującego w Polsce podziału terytorialnego kraju. W konferencji, w związku z tym, że miała ona charakter międzynarodowy, nie mogło zabraknąć gości z zagranicznych ośrodków naukowych. Pani prof. Olga Artemowa z Instytutu Spraw Socjalnych w Czelabińsku przy Akademii Pracy w Moskwie przedstawiła właściwości ustroju terytorialnego Federacji Rosyjskiej. Drugim zagranicznym prelegentem był prof. Hans Jörg Hennecke z Handwerkskammer Dusseldorf/Nordrhein-Westfalischer Handwerkstag, którego wystąpienie dotyczyło decentralizacji władzy publicznej w Niemczech. Ponadto w pierwszej części konferencji wystąpili także: prof. Jacek Sobczak z Wyższej Szkoły Psychologii Społecznej, który nie-

zwykle interesująco mówił na temat decentralizacji administracji publicznej i wykonywania zadań publicznych; prof. Ludwik Habuda z Uniwersytetu Wrocławskiego, który podniósł kwestie realnych możliwości realizacji zasady decentralizacji w kontekście funkcjonującego aktualnie podziału terytorialnego państwa. Tę część konferencji zamykał referat prof. Tomasa Kaczmarka, dyrektora Centrum Badań Metropolitalnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Referent nawiązał do wprowadzającego wystąpienia Wicemarszałka Senatu, gdyż mówił o obowiązującym podziale terytorialnym Polski z perspektywy przemian przestrzenno-funkcjonalnych w kraju. Pytaniem przewodnim wystąpienia była kwestia, na ile obowiązujący zasadniczy podział terytorialny, wraz z funkcjonującymi w jego ramach jednostkami samorządu terytorialnego, przyczynił się do zdynamizowania rozwoju gospodarczego, a na ile doprowadził do marginalizacji niektórych obszarów kraju.

Druga część konferencji, poprowadzona przez dr. Mariusza Popławskiego z Katedry Systemu Politycznego RP WPiSM, obejmowała cztery wystąpienia. Pierwsze z nich wygłosił dr Jacek Pokładecki z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Tematem jego referatu były doświadczenia związane z decentralizacją władzy publicznej z perspektywy europejskiej. Problematyka polityki przestrzennej z widziana pod kątem ustroju terytorialnego Polski była przedstawiana z kolei przez dr. Łukasza Mikułę, który także reprezentował poznańskie CBM UAM. W czasie obrad nie zabrakło także refleksji na temat realizacji zadań wykonywanych w ramach niezespólonej administracji publicznej (i podziałów specjalnych). Kwestię usankcjonowania Straży Granicznej z perspektywy ustroju terytorialnego państwa przedstawili pani dr Agnieszka Lipska-Sondecka oraz mgr inż. Mirosław Sondecki. Tę część obrad zamykało wystąpienie gościa z University of East Anglia (Norwich), mgr. Marka Zjawionego, który przedstawił ostatnie reformy w Wielkiej Brytanii. Tematem jego referatu była, przedstawiona przez Davida Camerona koncepcja *Big Society* jako forma totalnej decentralizacji władzy publicznej.

Podsumowując przedstawione wystąpienia można stwierdzić, że obowiązujący ustrój terytorialny Polski, z perspektywy doświadczeń i wniosków dotyczących kilkunastu lat jego istnienia, wymaga pilnej analizy pod względem jego adekwatności wobec potrzeb i ujawniających się obecnie

wyzwań organizacyjnych, ekonomicznych i polityczno-ustrojowych. Wynika to z jednej z strony ze zmiany warunków społeczno-ekonomicznych, w których był on ustanawiany i ich obecnego stanu. Z drugiej z kolei, wyzwania, jakie stoją dziś przed całym systemem władzy, w tym głównie przed administracją publiczną, nakazują także krytyczny osąd obowiązującego ustroju terytorialnego państwa. Wystąpienia zagranicznych uczestników konferencji potwierdziły, że konieczność taką dostrzeżono już nie tylko w wielu krajach Europy Zachodniej, np. Wielkiej Brytanii, Danii, Holandii, czy ostatnio Finlandii, ale także w państwach postsocjalistycznych.

Na zakończenie warto zauważyć, iż konferencja ta była jedną z niewielu inicjatyw dotyczących oceny funkcjonujących w kraju podziałów terytorialnych w kontekście gwarantowanej przez Konstytucję RP zasady decentralizacji władzy publicznej. Z pewnością zapowiadana przez organizatorów publikacja wygłoszonych referatów oraz innych opracowań poświęconych tej problematyce okaże się ważnym głosem w debacie na temat funkcjonowania polskiego systemu władzy publicznej.